

Радомський І. П.

кандидат педагогічних наук, доцент,
старший науковий співробітник відділу андрагогіки
Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України
м. Київ, Україна

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ – ВАЖЛИВИЙ СКЛАДНИК КОНЦЕПЦІЇ ОСВІТИ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Зростання та урізноманітнення особистих запитів людини, вимог ринку праці, що зумовлені шаленими суспільними та економічними змінами в розвитку суспільства вже важко задовольнити виключно наявними формами формальної освіти. За цих умов актуальним стає необхідність перегляду ролі та значення неформальної освіти, яка відповідатиме сучасним освітнім потребам завдяки широкому впровадженню освітніх інновацій.

Саме неформальна освіта, що ґрунтується на ідеях людиноцентризму, спроможна забезпечити розвиток і саморозвиток особистості який актуалізується потребою дорослої людини навчатися впродовж життя зумовленою бурхливими змінами в соціумі.

На думку Л. Лук'янової, доцільно окреслювати чотири *вектори становлення неформальної освіти*: суспільно-політичний (Скандинавські країни, Північна Європа – неформальна освіта як інструмент соціально-політичного розвитку), культурологічний (Європейський Союз – неформальна освіта як інструмент аксіологічного розвитку), політично-діяльнісний (США – неформальна освіта як інструмент сталого розвитку) і економічний (пострадянські країни – неформальна освіта як інструмент економічного розвитку) [1, с. 54].

Визначені вектори характеризують пріоритети суспільних перетворень та базові функції, що покладаються на неформальну освіту.

Неформальна освіта дорослих постійно еволюціонує, розвивається та сьогодні розглядається як рівноправна складова формальної освіти дорослих, а іноді навіть така що домінує [3, с. 84].

У світовій теорії й практиці неперервної освіти дорослих сформульовано *ключові принципи*, на засадах яких й відбувається її розвиток. Саме вони визначають перспективи розвитку освіти дорослих, взагалі, та неформальної освіти дорослих, зокрема. Вони є базовими, універсальними: нові базові знання і навички для усіх; збільшення інвестицій у людські ресурси; інноваційні методики викладання і навчання; нова система оцінювання набутої освіти; розвиток системи консультування; наближення освіти до особистості [3, с. 83].

О. Самодумська вказує, що нині неформальна освіта дорослих перетворюється на сферу освітніх послуг, на яку значною мірою поширюються ринкові механізми регулювання з їх законами попиту й пропозиції, конкуренції, маркетингу тощо. Сфера неформальних освітніх послуг має високий ступінь автономності й самостійності. Замовниками освітніх послуг є окремі індивіди, соціальні групи, соціальні інститути (зокрема, держави), суспільства загалом [4, с. 76].

Водночас спостерігаються зміни концепції освіти дорослих. Відбувається перехід від функціонально-професійної підготовки до розвитку особистості. Це означає, що сучасна місія неформальної освіти дорослих є значно ширшою й полягає в залученні

громадян до повноцінного багатоаспектного суспільного життя не лише на ринку праці. Адже потреба навчатися впродовж життя дедалі більш виразно відіграє ключову роль у відновленні стабільності, динамічного розвитку суспільства, його громадянської, професійної, побутової сфер [3, с. 83].

Суголосною є і думка Л. Лук'янової, яка зазначає, що в умовах неформальної освіти відбувається розвиток не тільки *професійних компетентностей*, але й іншого, можливо, більш вагомого напрямку – формування *громадянської позиції* й соціальне включення. Тобто йдеться про формування компетентностей, необхідних для комунікації, співробітництва, що набуває пріоритетності паралельно із розвитком професійних навичок [2, с. 122].

Отже, неформальна освіта дорослих (важливий складник концепції освіти впродовж життя) може забезпечити навчання особистості впродовж усього її життя як реалізацію важливої соціальної потреби, спрямованої на виживання та подальший розвиток в сучасному світі.

Використана література:

1. Лук'янова Л. Б. Концептуальні засади формування законодавства у галузі освіти дорослих. *Актуальні проблеми професійної орієнтації та професійного навчання в умовах соціально-економічної нестабільності* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф., 28 жовт. 2014 р., Київ. У 2 ч. К. : ППК ДСЗУ, 2014. Ч. 2. С. 52–59.
2. Лук'янова Л. Освіта дорослих: сучасні стратегії і практики в Україні та зарубіжжі : монографія [Лариса Лук'янова]. К. : ТОВ «Юрка Любченка», 2020. 340 с.
3. Огієнко, О. І. Неформальна освіта дорослих в умовах глобалізації та інтеграції: виклики та можливості. *Концепт. засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, укр. реалії і перспективи* : зб. наук. ст. / за ред. : В. Г. Кременя, Н. Г. Ничкало ; уклад. : О. В. Аніщенко, Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. Київ : Знання України, 2018. С. 80–86.
4. Самодумська О. Л. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх науково-педагогічних працівників до навчання дорослих в умовах неформальної освіти : дис. д-ра пед. наук : 13.00.04. / Класичний приватний університет. Запоріжжя, 2020. 687 с.